

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

**ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА на тему: «Цифровий
банкінг на ринку фінансових послуг»**

Студента 2 курсу, 5 групи, спеціальності
072

«Фінанси, банківська справа та
страхування»
спеціалізації «Фінансові технології в
бізнесі»

Куриленко
Дмитро
Андрійович

Науковий керівник д.е.н,
професор

Волосович
Світлана
Василівна

Керівник освітньо-професійної програми
д.е.н., професор

Волосович
Світлана
Василівна

Завідувач кафедри фінансів, д.е.н.,
професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2021
ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ ЯК СКЛАДОВОЇ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	
1.1. Сутність цифрового банкінгу та його місце на ринку фінансових послуг	5
1.2. Генезис цифрового банкінгу	11
РОЗДІЛ 2. ДОМІНАНТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ В УКРАЇНІ	
2.1. Сучасний стан цифрового банкінгу на вітчизняному ринку фінансових послуг	15
2.2. Проблеми надання цифрових послуг банками в Україні	21
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	
3.1. Шляхи удосконалення цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг	26
3.2. Моделі взаємодії банків та FinTech-компаній	32
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми визначається тим, що в сучасних векторах глобальної діджиталізації значно зростає роль сервісних послуг, особливо тих, які надаються дистанційно. При цьому економічна глобалізація в більшій мірі

швидкими темпами поширилася саме в фінансовому секторі, проте в світі фінансовий сектор в сучасних умовах в більшій мірі базується на банківському обслуговуванні, що об'єктивно призвело до виникнення та динамічного розвитку інтернет-банкінгу (цифрового банкінгу) на ринку фінансових послуг.

Питання розвитку цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг досліджувала значна кількість науковців, в тому числі - Адамик Б.П., Литвин І.С., Ткачук В.О., Бондаренко О. С., Васильєва Т. А., Леонов С. В., Рубанов П. М., Волосович С. В., Гонтарь А.А., Гулей А. І., Гулей С. А., Деркач А. О., Корнєєва М. В., Абакуменко О. В., Дудинець Л. А. та інші. В той же час потребують більш детального розвитку перспективи синтезу моделей взаємодії банків та FinTech-компаній в рамках еволюції цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг.

Мета дослідження полягає у виявленні тенденцій розвитку цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг і вектори його оптимізації в Україні.

На основі вказаної мети у роботі вирішуються наступні завдання:

- визначити сутність цифрового банкінгу та його місце на ринку фінансових послуг;
- проаналізувати генезис цифрового банкінгу;
- узагальнити сучасний стан цифрового банкінгу на вітчизняному ринку фінансових послуг;
- виявити проблеми надання цифрових послуг банками в Україні;
- сформулювати шляхи удосконалення цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг;
- систематизувати моделі взаємодії банків та FinTech-компаній.

Об'єктом дослідження є ринок фінансових послуг.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у сфері цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг.

Методи дослідження. В роботі виділено наступні методи: методи аналізу та синтезу, аналогій – в контексті узагальнення сутності цифрового банкінгу і його місця на ринку фінансових послуг; узагальнення – при дослідженні проблеми надання цифрових послуг банками в Україні; абстрагування – в рамках аналізу генезис цифрового банкінгу; дедукції та індукції – при визначенні моделей взаємодії банків та FinTech-компаній; економікостатистичні методи – стосовно аналізу сучасного стану цифрового банкінгу на вітчизняному ринку фінансових послуг; прогнозування – при виділенні шляхів удосконалення цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг.

Науковою новизною є уточнення поняття цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг, обґрунтування теоретико-методичних аспектів та факторів розвитку цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг.

Практичне значення одержаних результатів. Результати роботи можуть бути використані при розвитку цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг в Україні цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг, а саме в контексті обґрунтування найбільш оптимальних моделей взаємодії банків та FinTech-компаній.

Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ ЯК СКЛАДОВОЇ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

1.1. Сутність цифрового банкінгу та його місце на ринку фінансових послуг

Динамічний розвиток сучасних інформаційних технологій вимагає від учасників фінансового ринку розробки та реалізації інноваційних підходів до надання сервісних послуг, в том числі і фінансових. В даний час єдиного трактування цифрового банкінгу немає, тому актуальним є аналіз сутності та місця цифрового банкінгу на ринку сучасних фінансових послуг.

Питання розвитку цифрового банкінгу досліджували науковці в різних аспектах, наприклад, Адамик Б.П., Литвин І.С., Ткачук В.О. розглядали загальні аспекти використання інформаційних цифрових технологій в банківській діяльності [1]. Бондаренко О. С. звертає увагу на значне зростання популярності використання інтернет-банкінгу та альтернативних способів безконтактної оплати операцій [2].

Васильєва Т. А., Леонов С. В., Рубанов П. М. узагальнюють передумови та вектори розвитку фінансових інструментів при цифровізації фінансового сектору на основі використання трансформаційних моделей проведення фінансових операцій [3]. Волосович С. В. розглядає сутність та зміст цифрового банкінгу як інструменту фінансової інклюзивності в рамках ринку фінансових операцій [4].

Гулей А. І., Гулей С. А. узагальнили синтез розвитку цифрового банкінгу та фінтех сектору в контексті загальної діджиталізації економічної системи країни [6]. В роботі Коваленко В. В. визначено потенціал розвитку, перспектива загрози цифрового банкінгу для традиційної бізнес-моделі банків в Україні та світі [13].

Фінансові технології, де фінанси відповідають технологічним інноваціям, або «FinTech», відчутно розвиваються після початкової стадії, створюючи загрозу, що досягається у світовому масштабі, для цифрової трансформації банківського ринку. Починаючи з 2008 р., глобальна діяльність з фінансування фінтех-сектору зросла насамперед у США, а з 2014 р. - у європейських фінтех-секторах. Ера хмарного та мобільного банкінгу з індивідуальним банківським досвідом та безпекою передбачає, що цифровий

банкінг буде продовжувати розвиватися та вдосконалюватися, щоб бути більш безпечним та задовольнити клієнтів [37].

Більшість традиційних банків із цифровим розвитком створили в середньому чотири партнерства в 2018 р., що відображено в опитуванні PwC, яке показало, що більшість (88%) світових фінансових установ стурбовані тим, що вони втратять дохід, не включаючи нові інновації без партнерства з fintechs. Орієнтовний розмір ринку цифрових банківських операцій становив понад 7 трлн. дол. США у 2017 р., а очікуване зростання - понад 9 трлн. дол. США до 2024 р. Фінансові технологічні компанії (fintechs) можуть отримати дохід на загальну суму 4,7 трлн. дол. США від глобальних фінансових послуг.

У 2019 р. глобальні інвестиції в fintech-сектор склали 137,5 млрд. дол. США і незначно знизилось в порівнянні з результатами 2018 р., залишаючись більш ніж удвічі щороку до 2018 р. Значна частка вартості угоди в fintechсекторі у 2019 р. була зумовлена придбанням Worldpay Fidelity National Information Services (FIS) на 42,5 млрд. дол. США та придбанням First Data Fiserv на 22 млрд. дол. США. Очевидно, що деякі найбільші банки США, такі як JP Morgan та Goldman Sachs, почали активно співпрацювати зі стартапами fintech, інвестуючи значні кошти (наприклад, венчурний капітал, злиття та поглинання, приватний капітал) для інвестиційного банку та роздрібно-комерційного банку клієнтів. , тоді як традиційні банки, такі як Barclays, Citibank та інші банки з високою вулицею, оцифрували свої роздрібно-комерційні банки з повністю інтегрованою автоматизацією, щоб їхні застарілі фінансові послуги були дешевшими, швидшими, зручнішими та безпечнішими, ніж будь-коли раніше. Це з точки зору банківських клієнтів фінансових установ, що мають на меті знизити витрати та ризики, а також дослідити шляхи надання банківських послуг та покращення клієнтського та персоналізованого досвіду банківської діяльності [42, 44].

Деякі відмінні fintech-компанії з'явилися у fintech-банківській та фінансовій індустрії, зокрема в секторах: кібербезпеки, постачання хмарних

банківських платформ для автоматизації процесів регулювання та дотримання вимог. Вони увійшли в IPO (первинне публічне розміщення). Традиційні банки та fintech-компанії передбачають співпрацю поза загрозою зриву fintech. Їх масштаби, довіра та постійне збільшення технологічних досягнень для використання технологій та інновацій роблять фінансові послуги більш ефективними та доступнішими для створення кращого фінансового життя та досвіду клієнтів.

Домінування роздрібного банкінгу в цифровій банківській революції є результатом розгортання платформ онлайн- та мобільних банківських операцій та рішень для онлайн- та мобільних платежів серед користувачів смартфонів та Інтернету. Азіатсько-Тихоокеанський регіон очолює ринок з часткою доходу понад 60% завдяки швидкому впровадженню цифрових платіжних послуг у Китаї та Індії. Це пов'язано зі зростанням населення молодого покоління, розвитком телекомунікаційної інфраструктури, зростанням галузі е-комерції та підтримкою уряду щодо цифрових транзакцій. Наприклад, відсоток цифрово активних споживачів, які використовують fintech у 2019 р., показав середній світовий показник (33%), в Європі (38%), Великобританії (42%), Індії (52%) та Китаї (69%) [43].

Подібним чином показники прийняття споживачів fintech-технологій показали, що у Китаї та Індії (87%) він є вищим за інші країни, наприклад, Великобританію (71%). Ці два результати вказують на те, що демографічні показники країн із значною часткою молодого покоління (у віці від 16 до 34 років) переходять до цифрових методів оплати. На попит ринку цифрових банківських послуг поширюються великі обсяги безготівкових та цифрових операцій в Індії та Китаї. Крім того, підтримуюча державна політика та ініціативи в країнах із економікою, що розвивається, Китаї та Індії сприятиме зростанню ринкової вартості

Традиційні банківські моделі змінюються внаслідок переповнення нових конкурентів, цифрових необанків-претендентів або лише цифрових віртуальних

банків (наприклад, Монобанку в Україні), починаючи від стартапів фінансових технологій на ринку, залишаючись у зручному положенні протягом десятиліть із низьким оборотом клієнтів і майже відсутністю регіональної конкуренції. Великі банки інвестують в діджиталізацію власних послуг, щоб відрізнити стартапи від фінансових технологій за допомогою інновацій та технологій, тоді як fintech-цифрові банки обслуговують нішевий сегмент ринку [37].

Технології, що руйнують фінансові послуги, fintechs цифровим чином перетворили банківську галузь, зосередившись на орієнтованих на клієнтів фінансових послугах, розширюючись для МСП. Пригнічені новинками та досягненнями fintechs і технологічних фірм, традиційні інвестиційні банки трансформують власну діяльність, розширюючи свою основну платформу до роздрібних та комерційних банків, тоді як діючі роздрібні банки швидко перетворюють бізнес-моделі на цифровий банкінг для забезпечення швидшої, безпечнішої та індивідуальний досвід роботи з клієнтами.

Майже всі традиційні банки, використовуючи свої сили в регуляторній та існуючій клієнтській базі, співпрацювали з учасниками ринку fintechs за останні кілька років, включаючи нові інноваційні технології. З настанням нового десятиліття банківська та fintechs-галузі будуть розвиватися далі у формі спільних підприємств, злиттів та поглинань до консолідації між банками, fintechs-компаніями та технологічними фірмами та провайдерами соціальних мереж. Цифрові інструменти, такі як штучний інтелект та блокчейн, платформи обробки даних, сервіси з кібербезпеки та стратегічні партнерські відносини, по суті, матимуть хороші позиції для збереження на банківському ринку повністю цифрової трансформованої фінансової екосистеми [38].

Традиційні банківські установи в основному залишались незмінними та незмінними до тих пір, поки цифрові банкінги не почали застосовувати галузеву банківську модель на початку 1990-х рр. Першим Інтернет-банком став Стенфордський федеральний кредитний союз у США в 1994 р. На зорі Інтернет-

банкінгу кількість місцевих відділень банків значно зменшилась у всьому світі. Водночас кількість цифрових банків у всьому світі постійно зростає.

ING Direct був оригінальним цифровим руйнівником, який був заснований як виключно інтернет-банк у 1996 р. та залучив понад 20 млн. клієнтів у 9 країнах протягом трохи більше 10 років без потреби інвестувати у фізичну інфраструктуру. Fintech-банк «N26» вперше отримав банківську ліцензію в 2013 р. Facebook запустить у 2021 р. систему банку в соціальних мережах, а Amazon запропонує функцію чекового рахунку на основі електронної комерції в 2021 р. [44].

Станом на 2020 р., мобільні банківські програми, прямий депозит до платежів P2P та хмарні банківські платформи, що працюють на основі штучного інтелекту, стають нормою для банківських клієнтів. Усі види цієї співпраці та партнерства, такі як злиття та поглинання, венчурний капітал та приватний капітал, досягли історичної вартості угоди в 2018 та 2019 роках, що відображає вихід fintechs -галузі на зрілий ринок.

Цифрові банки або банки-конкуренти конкурують із традиційними банківськими установами. Як правило, ці неоцифрові мобільні банки демонструють особливості зручних інтерфейсів, конкурентоспроможні ціни, торгівлю акціями без комісії, криптовалюти для преміум-рахунків та перевірку віртуальної ідентифікації, перекази Apple Pay та Google Pay та P2P телефоном або електронною поштою на той самий лише для користувачів банку.

Ці fintechs-компанії, орієнтовані на клієнтів, залучили понад 2,5 млрд. дол. США у 2019 р. Ці випереджаючі цифрові банки є найбільш швидкозростаючим сектором серед fintechs-компаній, оскільки вони пропонують зручність та легкість у банківській діяльності, наприклад, майже на 40% клієнтів зменшення відвідувань банків. Споживачі прагнуть взаємодіяти зі своєю фінансовою установою в Інтернеті (67%); особисто в філії (57%); через смартфон (55%), через банкомат (52%); через телефон (26%) [42].

Кількість і дохід цифрових банків зростають у всьому світі. Вони є основною причиною зменшення кількості відділень банків на 36% (приблизно чотири відвідування на рік) у 2017-2022 рр., а мобільні транзакції зросли на 121% за цей період, завдяки чому банківська взаємодія на портативних та настільних пристроях зменшиться на 63% між 2017 р. і 2022 р.. Протягом наступних 5 років 88% усіх взаємодій з роздрібними фінансовими установами буде мобільним. Перехід до мобільного банкінгу з ПК-банкінгу відбувається не однаково швидко у всіх регіонах світу [18].

Платіжні fintechs компанії займають:

- 84% банківських fintechs-компаній, а потім перерахування коштів (68%);
- особистих фінансів (60%);
- особистих позик (56%);
- традиційних депозитів / ощадних рахунків (49%);
- страхування (38%);
- управління багатством (38%) [39].

Аналіз сутності цифрового банкінгу вказує на можливість його трактування як способу дистанційного надання банківських послуг банками та небанківськими фінансовими установами, що базується на шифруванні даних та дистанційній ідентифікації клієнта перед проведенням фінансової операції. Враховуючи сучасні реалії понад 60-70% всіх фінансових послуг припадає саме на банківський сектор не лише в Україні, але й у світі, що підкреслює стратегічну важливість впровадження цифрових технологій в бізнес-процеси обслуговування клієнтів. Враховуючи зростаючу синергію послуг на ринку фінансів для банківських установ впровадження цифрового банкінгу є стратегічним інструментом забезпечення глобальної конкурентоспроможності та досягнення ринкового успіху на динамічному та високо конкурентному фінансовому ринку.

1.2. Генезис цифрового банкінгу

Узагальнення сутності цифрового банкінгу та його місця на ринку фінансових послуг вказує на потребу розгляду генезису цифрового банку в сучасних умовах. Розглядаючи сучасні підходи до фінансової інклюзивності реалізації банківських послуг виділяють 4 ключові вектори:

- якість банківських послуг;
- доступ клієнта до банківських послуг;
- добробут;
- використання банківських послуг [13].

За параметром доступності банківських послуг для цільового споживача в даний час важливими є подолання фізичних бар'єрів та дистанцій для проведення банківської операції, зокрема, критерії доступності та фізичної близькості, які повністю нівелює цифровий банкінг [8].

За параметром добробуту для цільового споживача банківської послуги важливим є вплив цієї послуги на життя, тобто ключову роль відіграють критерії добробуту ініціатора фінансової операції та його економічний (особистий або комерційний інтереси). В рамках цифрового банкінгу скорочуються адміністративні та організаційні витрати на проведення фінансової операції, тому будь-які комісійні та банківські платежі при проведенні операцій онлайн є відсутніми або допустимо мінімальними [31].

За параметром якості банківської операції слід звертати увагу на атрибути продукту та їх відповідність очікуванням банківського споживача, що слід враховувати банку в контексті формування банківської товарної політики. За параметром використання банківської операції для клієнта мають значення регулярність, тривалість проведення та частота банківських операцій, що в рамках цифрового банкінгу дозволяє проводити операції коли завгодно за

принципом 24/7, в будь-якій кількості, без черг та з мінімальними витратами часу користувача банківських послуг [21].

Головні чинники, що впливають на процес розвитку або стримування цифрового банкінгу наведені на рис. 1.1.

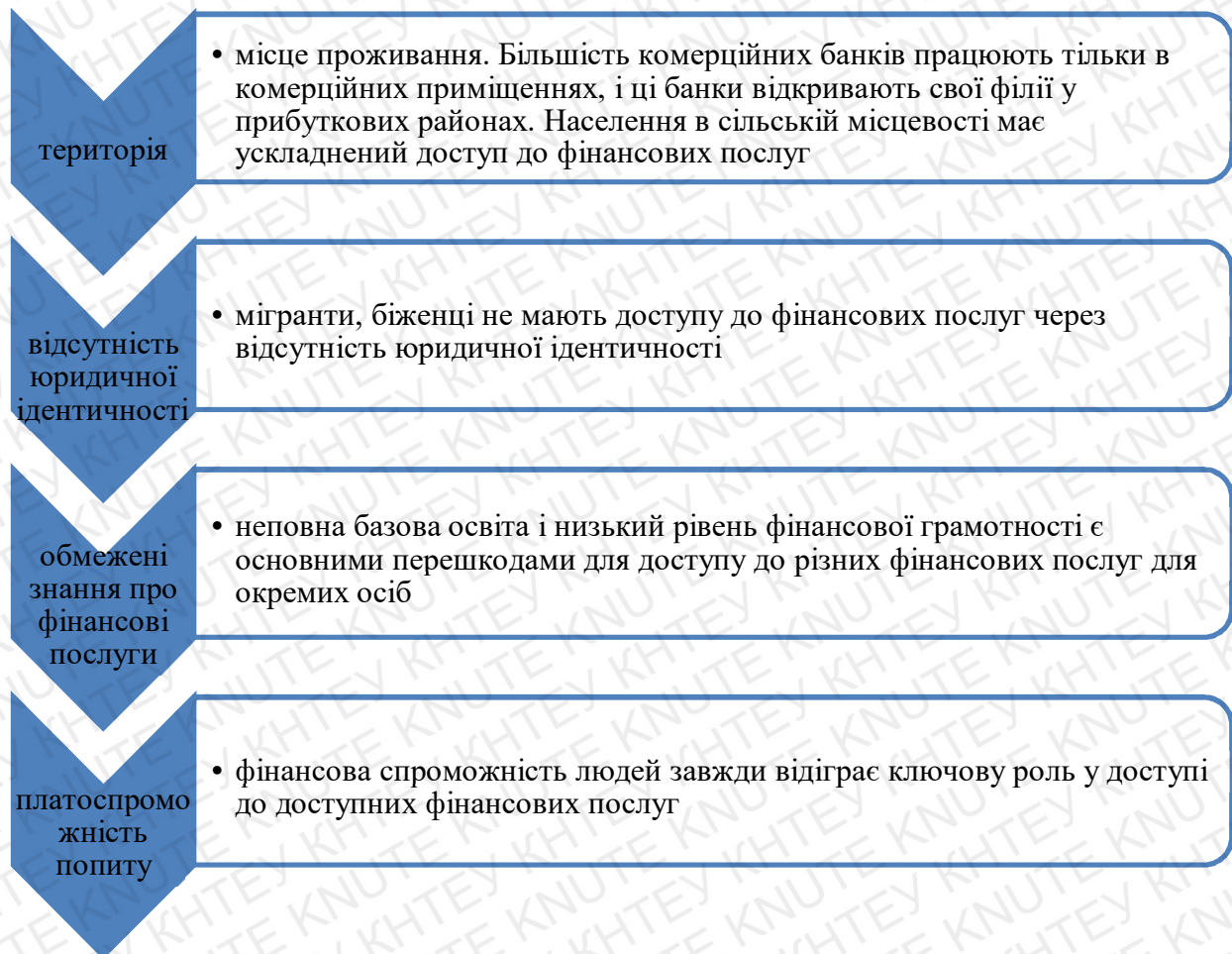

Рис.1.1. Головні чинники, що впливають на процес розвитку або стримування цифрового банкінгу [20]

Наведені фактори з одного боку стримують розвиток класичного банкінгу, а з іншого боку є стимулом та основою для активного поширення цифрового банкінгу [16-17]. Базові вектори трансформації банківського бізнесу в рамках цифровізації банкінгу наведено на рис. 1.2.

- розвиток екосистем навколо онлайн-платформ цифрового банкінгу, що включають і фінансові послуги;
- комплекс банківських операцій, заснованих на застосуванні штучного інтелекту в наданні сервісних послуг і їх переміщенні в цифровий

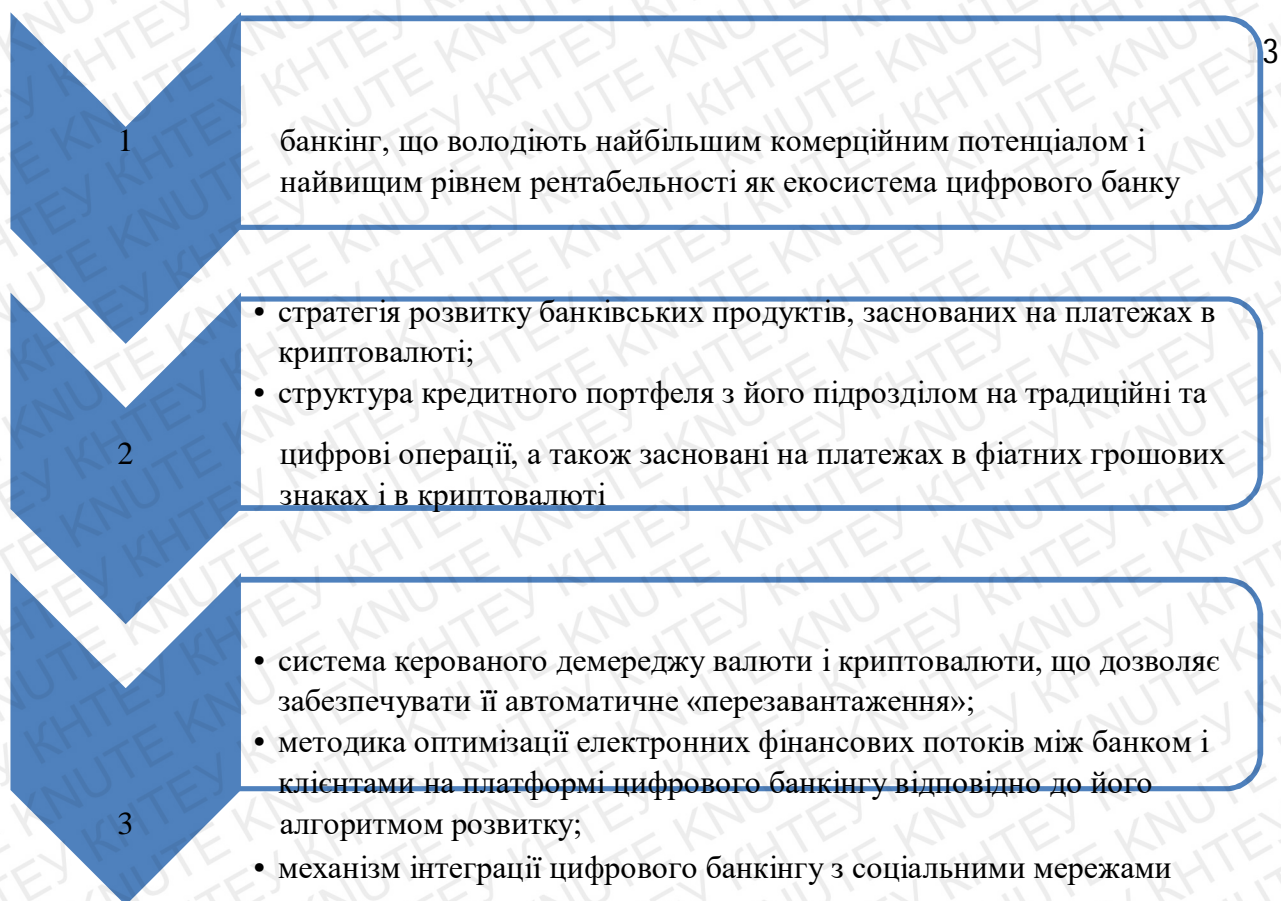

Рис. 1.2. Базові вектори трансформації банківського бізнесу в рамках цифровізації банкінгу [22]

Наведені вектори трансформації банківського бізнесу в рамках цифровізації банкінгу дозволяють значно розширити асортиментну лінійку банківських фінансових продуктів та диференціювати способи і технічні параметри їх надання за комунікативними каналами, засобами платежу, способами захисту ресурсів та банківського шифрування, методами взаємодії між банками та цільовими споживачами банківських послуг [15].

Систематизація наукових підходів до визначення генезису цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг дозволило встановити, що основою цифрового банкінгу є динамічна діджиталізація економічної системи загалом та фінансового ринку зокрема, при цьому ключовими вимогами для ефективного банківського обслуговування стають швидкість проведення операції, її безпека, можливість віддаленого доступу, комплексність фінансових послуг (не лише

банківських), тому за генезою цифрового банкінгу включено інтернет-банкінг, канали віддаленої біометричної ідентифікації клієнта (в тому числі по face-id), генерування інтерфейсів та універсализація використання девайсів для проведення банківських операцій, краундфандинг, використання 24/7 підтримки та супроводу, використання роботизованих сервісів та штучного інтелекту для розширення меж та збільшення рівня лояльності клієнт для банку, використання big-data, хмарного зберігання інформації в рамках фінансово-банківського процесінгу, що робить розвиток цифрового банкінгу потенційно стратегічним вектором розвитку сучасного класичного банківського обслуговування [11].

Встановлено, що в умовах цифрової глобалізації провідну роль стає відігравати діджиталізація, що стала основою для значної інтеграції в сферу фінансових послуг цифрового банкінгу не лише як способу збуту фінансовобанківських послуг, але й як основи для стабільного розвитку комунікаційної взаємодії між фінансовими установами та клієнтами незалежно від територіального знаходження клієнта. Динаміка розвитку цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг визначається кількома факторами, а саме рівнем проникнення інтернет в країні, розвитком інфраструктури фінансових установ, цифровою та фінансовою грамотністю населення, без пековими інформаційними аспектами. Визначено, що для стратегічного розвитку цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг досить важливим є широке впровадження діджиталізації бізнес-процесів не лише в фінансову, але й в освітню, управлінську, господарську сфери, що створює національний сприятливий клімат для цифрової фінансової трансформації і на ринку фінансових послуг.

РОЗДІЛ 2. ДОМІНАНТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ В УКРАЇНІ

2.1. Сучасний стан цифрового банкінгу на вітчизняному ринку фінансових послуг

Домінантний динамічний розвиток фінансового сектору стимулював впровадження інновацій та новітніх іт-технологій, зокрема, і в банківській діяльності. Одним з провідних аспектів даної революційної клієнтської парадигми стало домінантне впровадження функціонування цифрового банкінгу в Україні, тому актуальним є діагностика сучасного стану цифрового банкінгу на вітчизняному ринку фінансових послуг.

За прогнозами аналітиків сучасний стан та динаміка розвитку цифрового банкінгу на вітчизняному ринку фінансових послуг відбувається цифрова фінансова трансформація, що буде тривати до 2030 року [49], що призведе до зростання конкурентного та інноваційного стану банківської системи загалом.

Банки будуть використовувати дії користувачів для усвідомлення життя і потреб індивідуальних та корпоративних клієнтів і персоналізації банківських послуг з використанням послуг штучного інтелекту.

Роль цифрового банкінгу – запропонувати клієнту в потрібний момент потрібну банківську послугу, забезпечити замовлення та оплату послуги з мобільного телефону. Базовими формами взаємодії буде голос, біометрія та wearable devices. При наданні кредиту банки будуть персоналізовано підходити до процесу оцінки кредитної історії. В рамках трансформації банківської системи цифрові послуги будуть замінені на контекстнорелевантні фінансові продукти. Будуть синтезовані в єдину систему "Lifestyle Bundle" всі платежі індивідуальних клієнтів.

Провідним фактором активізації розвитку цифрового банкінгу в Україні було скорочення чисельності банківських установ з 180 до 74, що провокувало клієнтів шукати альтернативні способи реалізації права на банківське обслуговування.

На рис. 2.1 наведено динаміку платежів в банківській системі України за останні 5 років.

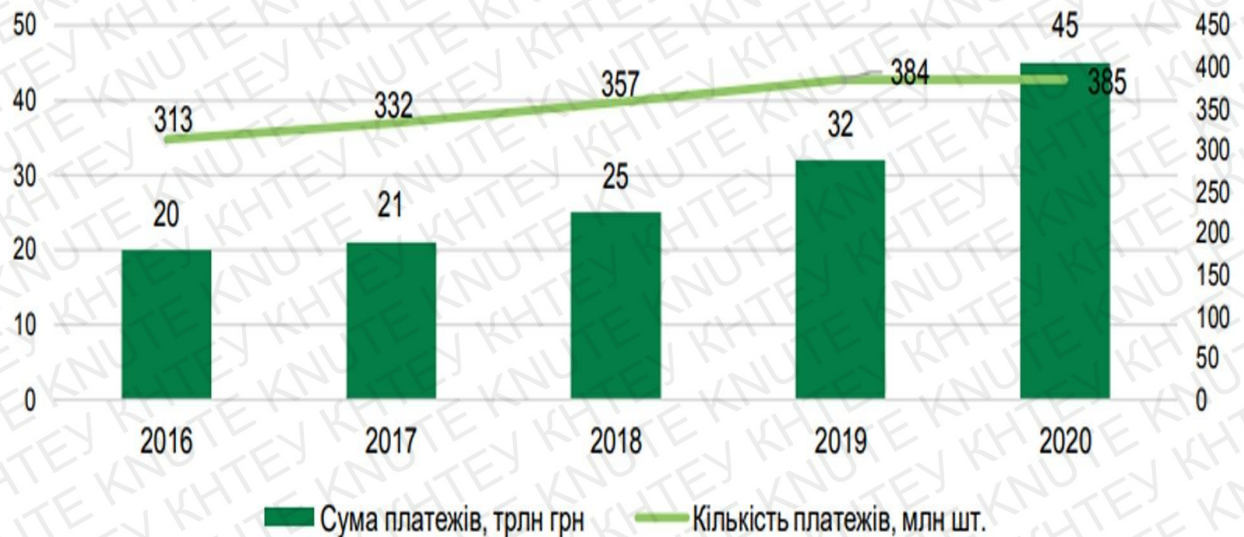

Рис. 2.1. Динаміка платежів в банківській системі України за останні 5 років [51]

Динаміка платежів в банківській системі України за останні 5 років [51] вказує на зростання з 0 до 45 трлн. грн. величини переказу коштів через СЕП, при цьому чисельність платежів зросла з 313 до 385 млн. шт., що вказує на базове зростання середньої величини операції в банківській системі. Структурування платежів в банківській системі України наведено на рис. 2.2.

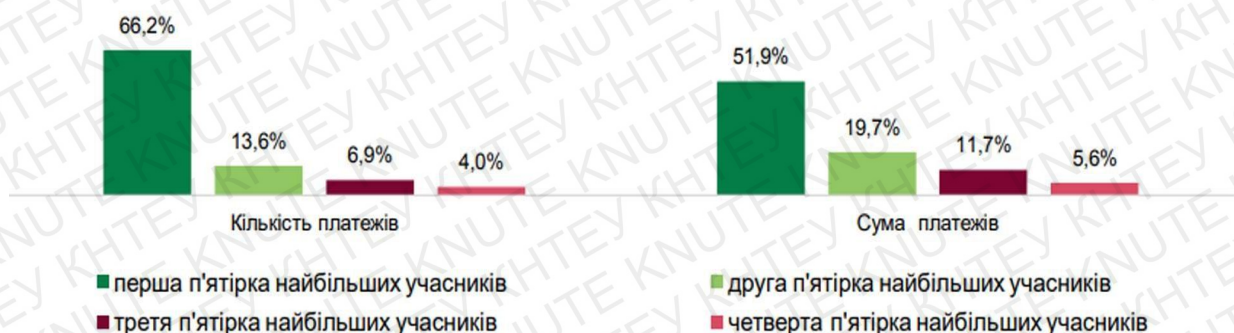

Рис. 2.2. Структурування платежів в банківській системі України [51]

Структурування платежів в банківській системі України вказує на проведення 5 найбільшими банками країни 66,2 % від загальної чисельності платежів на суму 51,9,% від загальної суми платежів в інтернет. На 5-10 банк за розміром активів припадало 19,7% суми платежів та 13,6% їх чисельності, на 11-15 банк – відповідно припадало 11,7% суми платежів та 6,9% їх чисельності. Дані тренди вказують на високу концентрацію монопольної влади в рамках розвитку інтернет-банкінгу в Україні.

Банки-лідери розвитку інтернет-банкінгу в Україні в 2021 році наведено на рис. 2.3.

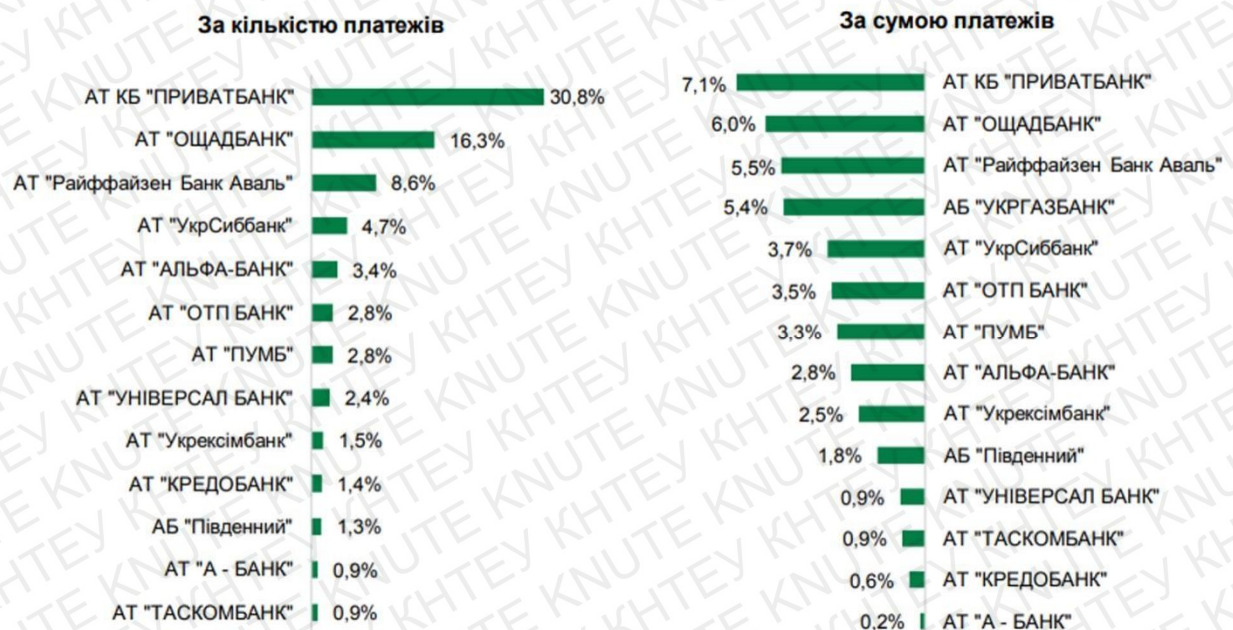

Рис. 2.3. Банки-лідери розвитку інтернет-банкінгу в Україні в 2021 році [51]

Банки-лідери розвитку інтернет-банкінгу в Україні в 2021 році аналогічно розміру активів були представлені державними банками Приватбанком та Ощадним банком на 1-2 позиціях, Укргазбанком – на 4 місці, банками з іноземним капіталом на 3 та 5-6 місцях – Райффайзен банком Аваль, Укрсіббанком та ОТП-банком. Окремо слід відмітити проведення 0,9% суми

платежів та 2,4% їх кількості в АТ Універсалбанк (платформа для Монобанк) – як одного з найбільш інноваційних цифрових банків, що працює взагалі без відділень на території України.

Розподіл банківських операцій з використанням карток наведено на рис.

2.4.

Рис. 2.4. Розподіл банківських операцій з використанням карток [52]

Розподіл банківських операцій з використанням карток [52] вказує на наступні тренди:

- за операціями з переказу коштів з картки на картку середній чек складав 1441 грн., їх кількість складала 418,8 млн. шт. (13,0% від загальної кількості операцій), а сума відповідно 603,7 млрд. грн. (43,2% від загальної суми операцій);
- за операціями з оплатою послуг через мобільний та інтернет банкінг середній чек складав 404 грн., їх кількість складала 838,7 млн. шт. (26,0% від загальної кількості операцій), а сума відповідно 338,7 млрд. грн. (24,2% від загальної суми операцій);

- за операціями з переказу коштів з картки на рахунок через інтернет середній чек складав 210 грн., їх кількість складала 293,9 млн. шт. (9,0 % від загальної кількості операцій), а сума відповідно 61,6 млрд. грн. (4,4 % від загальної суми операцій);
- за операціями з розрахунками з платіжними терміналами середній чек складав 231 грн., їх кількість складала 1641,5 млн. шт. (51,0 % від загальної кількості операцій), а сума відповідно 379,7 млрд. грн. (27,2% від загальної суми операцій);
- менше всього операцій припадало на операції з пристроями самообслуговування за кількістю та сумою проведення, хоча середній чек за ними складав 537 грн.

Статистика операцій з електронними грошима в 1 півріччі 2021 р.

наведена на рис. 2.5.

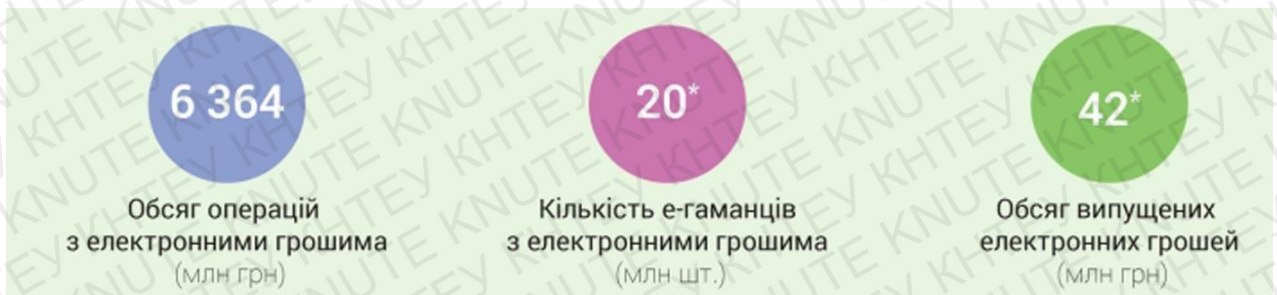

Рис. 2.5. Статистика операцій з електронними грошима в 1 півріччі 2021 р. [53]

Провідні банки-емітенти випуску електронних грошей в Україні наведені на рис. 2.6.

Банки, які здійснюють випуск та операції з електронними грошима:

Рис. 2.6. Провідні банки-емітенти випуску електронних грошей в

Україні у 2020 р. [53]

Провідні банки-емітенти випуску електронних грошей в Україні [53] включали Альфабанк, Ощадний банк України, Кристалбанк, Таскомбанк, Банк Восток.

Статистика операцій з електронними грошима в 1 півріччі 2021 р. вказує на відносно великий обсяг операцій з електронними грошима (понад 6,3 млрд. грн.), при цьому чисельність електронних е-гаманців була понад 20 млн. шт., а обсяг випущених електронних грошей перевищував 42 млн. грн.

Структура клієнтів в банках України наведена на рис. 2.7.

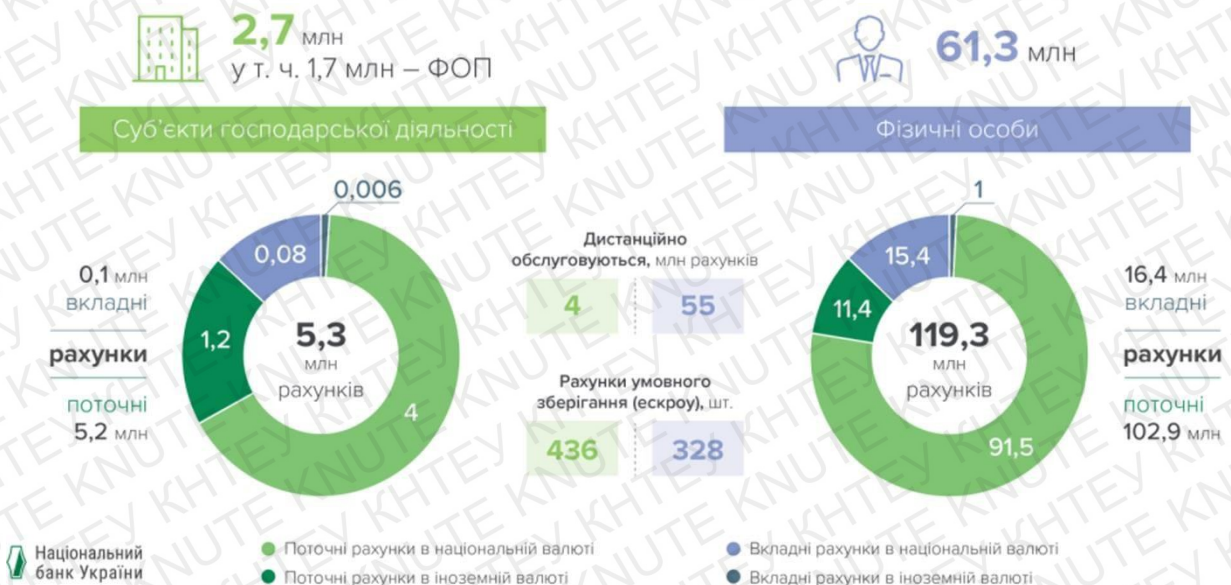

Рис. 2.7. Структура клієнтів в банках України у 2020 р. [53]

Структура клієнтів в банках України вказує на провідну роль індивідуального клієнта (61,3 млн. фізичних осіб проти 2,7 млн. юридичних осіб), в той же час дистанційному (онлайн) обслуговуванню віддавали перевагу індивідуальні фізичні особи, що мали 55 млн. рахунків з дистанційним обслуговуванням, а в корпоративному секторі ця цифра складала лише 4 млн. рахунків.

Узагальнення сучасного стану цифрового банкінгу на вітчизняному ринку фінансових послуг вказує на превалююче впровадження інтернетбанкінгу для банківського сектору, при цьому просуваються як інтернет, так і мобільний банкінг, а впроваджені модулі цифрового банкінгу оновлюються і трансформуються відповідно до побажань фокус-груп та зворотнього зв'язку (побажань) цільового сегменту клієнтів.

2.2. Проблеми надання цифрових послуг банками в Україні

Аналіз сучасного стану цифрового банкінгу на вітчизняному ринку фінансових послуг вказує на існування ряду структурних та системних проблем як в рамках інформаційно-технологічної та безпекової парадигми певним чином стримує подальшу цифрову трансформацію в банківській системі та в Україні в цілому.

Ключові проблемами розвитку банківської системи наведено на рис. 2.8.

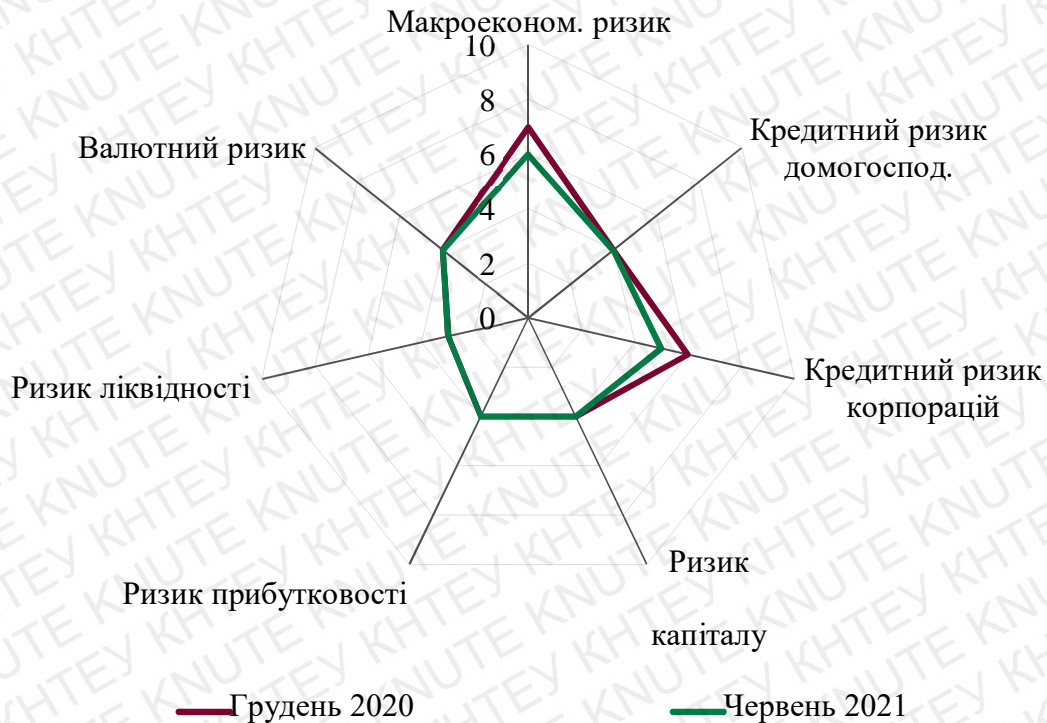

Рис. 2.8. Ключові проблемами розвитку банківської системи [50]

Ключові проблемами розвитку банківської системи мали тренд до скорочення в частині макроекономічного, кредитного ризику та ризику капіталізації.

У 2018 році частка домогосподарств з Інтернетом для України становила 61,9 %. Частка домогосподарств з Інтернетом в Україні зросла з 50,2 % у 2015 році до 61,9 % у 2018 році, зростаючи середньорічними темпами 11,39 % [47].

У 2020 році кількість безпечних Інтернет-серверів для України складала 395092. Захищені Інтернет-сервери України зросли з 958 у 2011 році до 395092 у 2020 році, зростаючи середньорічним показником 188,23%. У 2020 році кількість захищених Інтернет-серверів на мільйон населення в Україні становила 8 952 на 1 мільйон осіб. Безпечні Інтернет-сервери на мільйон жителів України зросли з 21 числа на мільйон людей у 2011 році до 8 952 на мільйон людей у 2020 році, зростаючи із середньорічним показником 189,25%.

У 2019 році фіксований доступ до Інтернету на 100 мешканців України становив 16,2 на 100 мешканців. Підписка на фіксований Інтернет на 100

жителів України зросла з 0,3 на 100 мешканців у 2005 році до 16,2 на 100 мешканців у 2019 році, зростаючи середньорічним рівнем 45,20%.

У 2011 році кількість абонентів мобільного широкосмугового доступу на 100 мешканців України становила 47,2 на 100 мешканців. Підписка на мобільний широкосмуговий доступ на 100 жителів України зросла з 5,4 на 100 мешканців у 2005 році до 47,2 на 100 мешканців у 2011 році, зростаючи із середньорічним рівнем 53,52%. У 2019 році кількість мобільних абонентів на 100 жителів України становила 130,6 на 100 мешканців. Підписка на мобільний стільниковий зв'язок на 100 жителів України зросла з 1,7 на 100 мешканців у 2000 році до 130,6 на 100 мешканців у 2019 році, зростаючи із середньорічним показником 33,68%.

У 2019 році фіксована широкосмугова підписка на 100 жителів України становила 16,2 на 100 мешканців. Підписка на фіксований широкосмуговий доступ на 100 жителів України зросла з 0,3 кількості на 100 жителів у 2005 році до 16,2 кількості на 100 мешканців у 2019 році, зростаючи середньорічною ставкою 45,20%. У 2019 році фіксований Інтернет для України становив 6,78 млн. Підписка на фіксований Інтернет в Україні зросла з 130 тис. осіб у 2005 році до 6,78 млн. у 2019 році, зростаючи за середньорічним показником 44,19% [47].

Швидкість Інтернету в Україні в середньому становила 5828,63 Кб/с з 2007 по 2020 р., досягнувши рекордно високого рівня - 12941,21 Кб/с у 2 кварталі 2016 року та рекордно низького рівня - 1281,03 Кб/с у четвертому кварталі 2007 року [48]. Адреси IP в Україні в середньому становили 3699011,21 IP з 2007 по 2020 рік, досягнувши рекордно високого рівня 5566708 IP у 4 кварталі 2013 року та рекордно низького рівня 538459 IP у 3 кварталі 2007 року.

Динаміка зміни чисельності відділень кредитних та фінансових установ в країнах світу наведено на рис. 2.9.

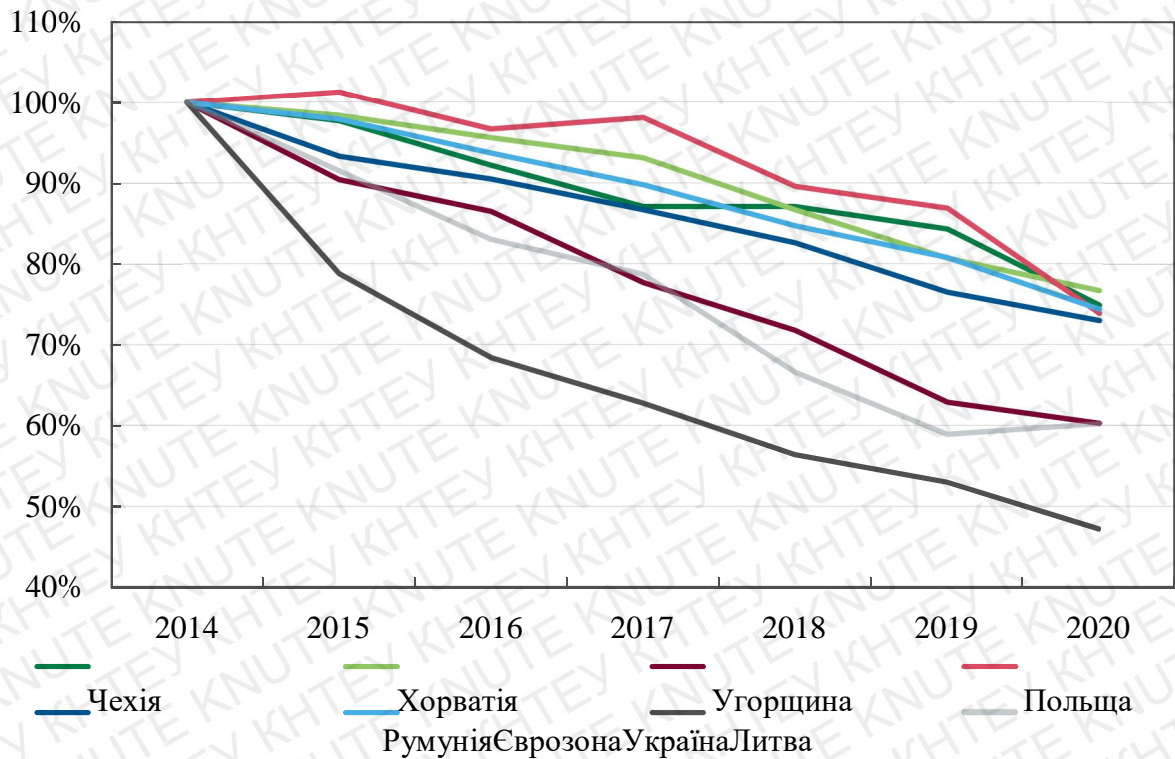

Рис. 2.9. Динаміка зміни чисельності відділень кредитних та фінансових установ в країнах світу, % [50]

Динаміка зміни чисельності відділень кредитних та фінансових установ в країнах світу мала спадаючий характер в усіх аналізованих країнах, при цьому в Україні вона була більш динамічною.

Статистика втрат від безпекових ризиків в фінансово-банківській сфері наведено на рис. 2.10.

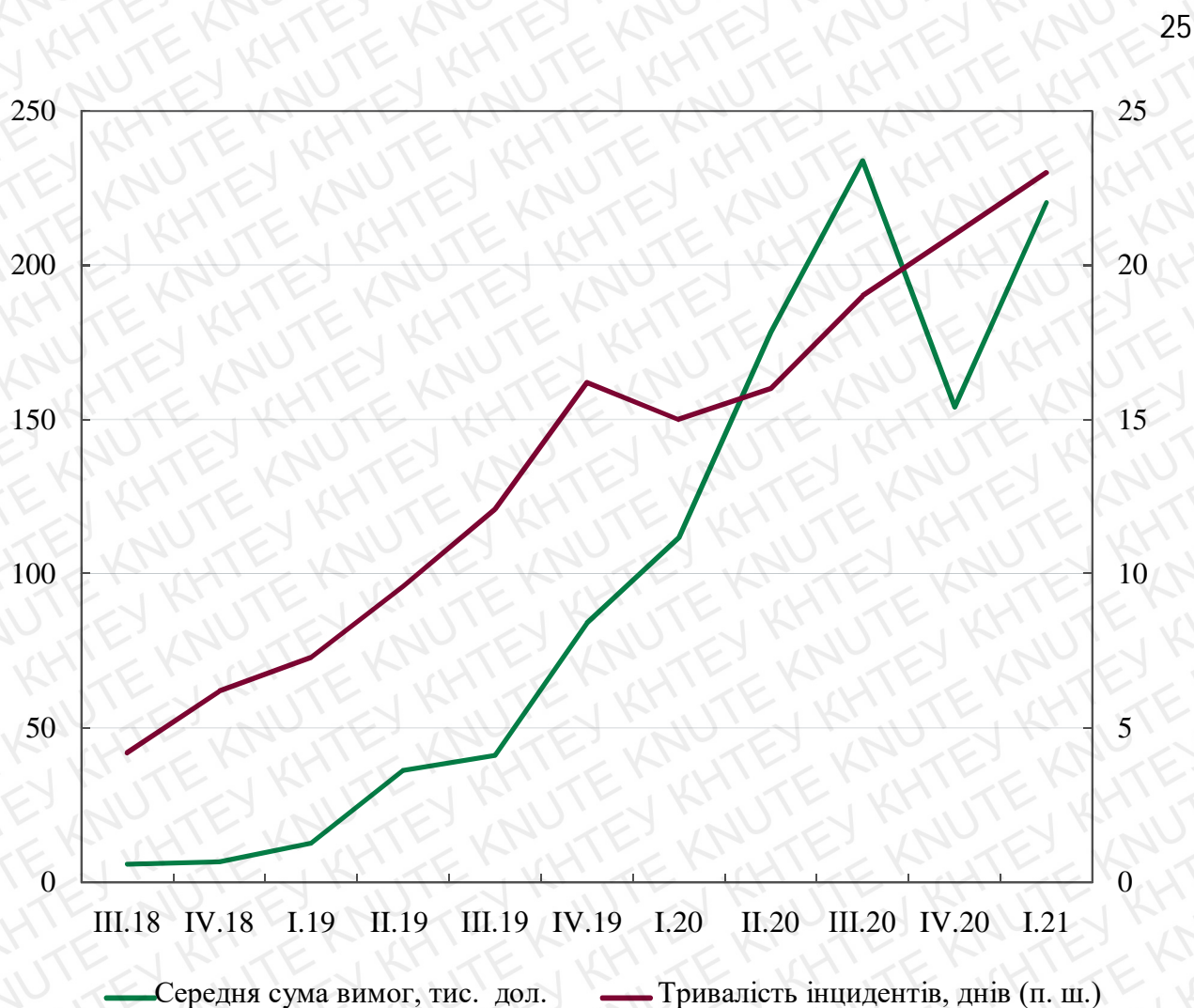

Рис. 2.10. Втрати від безпекових ризиків в фінансово-банківській сфері [50]

Статистика втрат від безпекових ризиків в фінансово-банківській сфері вказує на зростання за останні 4 роки як середньої тривалості вимог інтернетшхраїв, так і тривалості хакерських атак.

Сучасний стан цифрового банкінгу на вітчизняному ринку фінансових послуг призвів до наступних трендів:

- зміни моделі надання банківських послуг;
- діджиталізації банківських процесів;
- впровадження інноваційних банківських продуктів та технологій;

- скорочення фізичного контакту клієнта та банківського менеджера;
- використання інструментів (меседжерів) для комунікації між клієнтом та фінансовою установою.

Одним з векторів розвитку надання цифрових послуг банками в Україні є інтеграція цифрового банкінгу з електронною державою (додаток Дія), що в стратегічній перспективі дозволить користувачам скоротити паперове використання документів при проведенні операцій та ідентифікації клієнта, а також покращить рівень фінансової безпеки банківських операцій.

Факторами подолання проблем надання цифрових послуг банками в Україні є:

- подальша трансформація банківського сектору;
- зростання стану та динаміки фінансової грамотності населення, в тому числі і банківських кофритувачів;
- покращення доступу до банківських послуг
- лібералізація умов надання банківських послуг, в тому числі з використанням цифрового банкінгу;
- побудова збалансованої фінансової системи.

Узагальнення проблем надання цифрових послуг банками в Україні вказує на галузеві особливості на фінансовому ринку, зокрема, динамічний розвиток цифрового банкінгу в банківській сфері та певне відставання аналогічних цифрових послуг на страховому, фінансовому ринку, ринку цінних паперів. При цьому актуальними є безпекові проблеми, низький рівень поширення інтернет в Україні, слабка цифрова та фінансова грамотність населення, що провокує значну кількість шахрайств саме з використанням цифрових інструментів банкінгу.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

3.1. Шляхи удосконалення цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг

Аналіз стану цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг вказує на потребу пошуку шляхів удосконалення даного вектору діяльності. Сучасне технологічне середовище, що постійно змінюється, змушує всі економічні одиниці проходити цифрову трансформацію. Цифрова трансформація має подвійні функції: вона дає можливість банківським організаціям пропонувати нові канали обслуговування через нові електронні платформи (електронний банкінг, віртуальний банкінг) і точки обслуговування (електронні філії, POS), а також зменшує їх операційні витрати, обмежуючи кількість фізичні магазини та персонал, яким вони користуються.

Через економічні наслідки пандемії коронавірусу (COVID-19) 2020 р. був турбулентним для фінансових ринків та інших інвестицій. У березні 2020 р. фондові ринки впали одними з найбільших за всю історію – наприклад, індекс Dow Jones Industrial Average у Сполучених Штатах зафіксував три найбільших падіння (вимірюється в пунктах) протягом місяця. Відтоді ціни на акції дещо відновилися, хоча й неоднозначно, через різні відповіді уряду та різні способи впливу пандемії на бізнес.

Наприклад, Dow Jones також досяг рекордних висот у 2020 р., завдяки заходам фіскального стимулювання, спрямованим на забезпечення ліквідності корпоративному сектору, і включення до нього таких затребуваних акцій, як Apple. Між тим, інші індекси, такі як FTSE, значно відстають від своїх піків до корони. Особливо сильно постраждали ринки облігацій: багато європейських

державних облігацій мали дохідність нижче нуля протягом більшої частини 2020 р.

Двома найпомітнішими фінансовими інструментами є акції та облігації. Акції (або акції) є власністю частини компанії, якою потім можна торгувати. Вартість цієї частини може коливатися залежно від діяльності компанії та ринкових умов, що робить акції потенційно ризикованими інвестиціями. Облігації відрізняються тим, що є інвестиціями з низьким рівнем ризику та фіксованою ціною, коли компанія або уряд отримує суму грошей, яку необхідно погасити через певний період, разом із регулярними виплатами відсотків.

Навколишнє, соціальне та корпоративне управління (ESG) відображає екологічний та соціальний вплив інвестицій. Зростання інвестицій ESG є двома основними факторами. По-перше, це занепокоєння з приводу кліматичної кризи, причому багато інвесторів стурбовані тим, що настрої споживачів обернуться проти компаній, які не відповідають за довкілля. По-друге, змінюється ставлення до багатьох соціальних проблем, таких як умови праці, інвестиції громад та підтримка різноманітності та інклюзії.

Хоча два найбільші фондові ринки в США – NASDAQ і NYSE – мають набагато більшу ринкову капіталізацію, ніж будь-яка інша фондова біржа, аналіз обсягів торгів значно скорочує розрив. Незважаючи на те, що дві найбільші фондові біржі залишаються на 16 і 14 млрд. дол. США відповідно, Шеньчженська фондова біржа, що займає четверте місце, не відстає від 11,5 млрд. дол. США. За обсягами торгів лідирують ринки США, за ними йдуть Східна Азія, потім Європа.

Крім акцій, інвестори часто вибирають торгувати облігаціями на фінансових ринках. Облігації пропонують низький ризик, стабільну прибутковість, при цьому емітент сплачує періодичні відсотки, ніж початкова сума після «погашення». З цієї причини облігації часто торгуються до погашення, що фактично дозволяє інвесторам зафіксувати безпечну процентну ставку. Якщо інвестори очікують зниження процентних ставок, має сенс

купувати наявні облигації, але якщо ставки зростають, інвестори програють, оскільки нові облигації мають більший прибуток [57].

Це є причиною того, що, за даними [55], банківська галузь у всьому світі витрачає на інвестиції в ІТ втричі більше, ніж будь-яка інша галузь загалом. Бізнес-моделі перебувають під пильною увагою в банківській галузі. Цифровізація, руйнівні інновації та нові технології змінюють традиційні бізнес-моделі та процеси. У результаті банки повинні адаптувати свої бізнесмоделі, щоб змінити спосіб взаємодії з клієнтами, керувати своїми посередницькими та бек-офісними операціями, бути конкурентоспроможними та бути готовим до майбутнього.

Цифрова трансформація визначається як «процес, який має на меті покращити одиницю шляхом внесення істотних змін у її структуру шляхом поєднання інформації, інформаційних технологій, комунікацій та технологій підключення». Цифрова трансформація включає широку концепцію банківської справи, а саме: оцифрування документів, електронний підпис для транзакцій, електронне навчання, телеконференції, онлайн-торгівлі, цифрові магазини, електронні виписки та мобільні платежі. Клієнти все частіше використовують цифрові збої, і в цьому секторі з'являються нові типи рішень. Таким чином, нові бізнес-моделі є необхідними в банківській галузі, щоб висвітлити всі важливі банківські процеси.

Однак перехід до електронного банкінгу є результатом інших не менш важливих факторів, до яких відноситься необхідність адаптації банків до нових технологічних даних того часу, пропонування додаткового каналу обслуговування, дерегулювання банківського ринку та надання вихід інших компаній (наприклад, Alipay, PayPal) для посилення конкуренції.

Значна кількість банківських операцій зараз виконується на комп'ютерах або мобільних телефонах більшості людей. Безліч можливостей, а також економія часу та коштів, а також простота використання цих програм постійно надає їм частку звичайних банківських каналів (відділення банку). Крім того, за

допомогою цих додатків власникам-клієнтам дозволяється в режимі реального часу отримувати інформацію про оцінку їхніх інвестиційних продуктів, програми винагород банків та витрати, які вони понесли через цифрові медіа, щоб отримати більш вигідний податковий режим. Вищезгадані переваги роблять мобільний банкінг все більш привабливим не лише для молодих людей, а й для всіх власників смартфонів [55].

Розширені та розширені групи демонструють майбутні тенденції цифрового банкінгу. Розширений пакет демонструє структурований підхід до цифрових технологій з розумінням того, як розвиваються мережі філій у багатоканальному світі. Ці банки використовують підхід, орієнтований на рішення, «випробуй і навчись», з багатьма перевіреними варіантами та тісною співпраці з іншими підрозділами, такими як ІТ та маркетинг. У цих фірмах мислення банку насамперед клієнти, і є розуміння необхідності інвестицій в ІТ-платформи.

Розширений підхід, заснований на моделі чисто гравця, демонструє можливу кінцеву модель і тенденції. Ці компанії перебувають у наступі, шукаючи ринок — з новими технологіями та пов'язаними з ними можливостями — з ідеєю, що короткостроковий виграш призведе до довгострокової переваги. Вони використовують гнучкі команди зі швидким терміном виходу на ринок — у діапазоні шести місяців — на продукти, послуги та оновлення. Вони спрямовані на економічну ефективність — невеликі команди, підприємницький настрій та спеціалізовані ІТ-команди з підтримкою Інтернету, які частково передані на аутсорсинг. Один з керівників європейського мобільного банкінгу «чистого гравця» описав цифрове бачення своєї фірми:

- повністю цифрові продукти;
- повністю безпаперовий;
- мінімальна потреба в колл-центрах і прямій взаємодії з клієнтами;
- ощадлива банківська ІТ-система з веб-банкінгом і CRM, включеними

в початковий дизайн;

- високий аутсорсинг ІТ зі стратегічними партнерами [56].

Можливо, найважливіша — і справді найскладніша — зміна для традиційних банків — це зміна мислення. Цифровий вік фундаментально впливає на культуру, оскільки змушує банки переходити з точки зору, орієнтованої на продукт, до точки зору, орієнтованої на клієнта; від місця, де поточна ІТ-система виконує свою роботу, до технічно підкованого мислення; від циклів планування до «тестування та навчання»; і від силосів до інклюзивності. Керівники нашого опитування виділяють три особливості зміни культури для успішної цифрової трансформації:

- Мислення вперед. Навчання та комунікація мають залучати всіх співробітників банку, включаючи відділи, на які безпосередньо не впливає цифрова. Учасники зосереджуються на наданні чіткого, орієнтованого на дії контенту, такого як готові до запуску послуги та використання нових технологій. Деякі банки призначають «послів цифрових комунікацій», щоб започаткувати нову культуру.

- Емпіричний. Провідні банки розробляють підхід «випробуй та навчись», де деякі просять співробітників практикувати мобільний Інтернет на роботі в робочий час, щоб повністю зрозуміти свої цифрові продукти та бути в курсі того, що відбувається в цифровому форматі.

- Відкритість. Співробітники мають бути зацікавлені новими цифровими практиками, новими послугами та технологіями. Для керівників це означає прийняття помилок у процесі тестування й навчання, а також збір і частий обмін відгуками між командами, клієнтами та партнерами.

У центрі провідних цифрових трансформацій знаходяться топ-лідери, зокрема генеральні директори, які стають керівниками відділу культурної трансформації. Щоб привести банк до нової культури, орієнтованої на цифрові технології, лідерам доведеться ініціювати та вести розмову про цифрове бачення та підвищити амбіції банку [56].

Майбутнє принесе нову банківську парадигму: нову модель доставки, де цифрові команди інтегруються з існуючим персоналом, і де деякі гравці, що займаються цифровим бізнесом, можуть додавати фізичні відділення для демонстрації своїх брендів; нещодавно створений ІТ із переднім інтерфейсом, орієнтованим на додатки, центральною базою даних, підключеною та розміщеною в Хмарі, а також внутрішнім сервером, широко розвиненим і переданим на аутсорсинг; і оцифрована культура, де всі співробітники мають «цифрову сертифікацію», а час і витрати приділяються адаптації навичок і чисельності персоналу для боротьби з конкуренцією та тиском маржі.

У порівнянні з тим, як цифрові зриви зачіпають інші сектори сфери послуг, менш захищені регулюванням і внутрішніми особливостями, такі як медіа, телекомунікації та роздрібна торгівля, здається, що роздрібні банки на даний момент розглянули лише верхівку айсберга, коли справа доходить до цифрових технологій. трансформація.

Нинішні зусилля щодо маркетингу та розповсюдження для створення цифрового іміджу банків та запобігання цифровим клієнтам, здається, надають короткострокову допомогу, але потрібно ще багато роботи, щоб забезпечити захист прибутків у майбутньому.

Паралельно з клієнтами, банки також повинні переглянути свої операційні моделі з наскрізним оглядом процесу, який враховує поточні та цільові витрати та правильний розподіл як людських, так і технологічних ресурсів. Дійсно складні питання, з цілями, яких, безсумнівно, важко досягти. Проте провідні банки сьогодення вже беруть на себе провідну роль у відповідях на них.

Застосовуючи сім факторів успіху цифрової трансформації, банки, безсумнівно, викликають позитивну еволюцію. Лише час покаже, чи достатньо цього, щоб відповісти на цифрову революцію.

Встановлено, що ключовими шляхами удосконалення цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг є гармонізація регулювання даної сфери,

розвиток діджиталізації в сфері FinTech-компаній, збільшення рівня фінансової грамотності населення.

3.2. Моделі взаємодії банків та FinTech-компаній

Однією з ключових фінансових установ є банки, які виконують такі основні фінансові функції, як кредитування, депозити та інвестування. Сильна та стабільна банківська система важлива для того, щоб їхні функції допомагали, серед іншого, фінансувати підприємства, що, у свою чергу, стимулює економічне зростання та позитивно впливає на зайнятість. Фінансова криза 2008 року довела, що слабка банківська система може спровокувати світову економічну кризу.

Цифровалізація фінансових послуг відкрила вікно для нових гравців у фінансовій галузі. Ці стартапи беруть на себе завдання та функції, які раніше були зарезервовані для банків, наприклад, кредитування, платежі чи інвестиції. На відміну від інших галузей, що розвиваються, таких як біотехнології, мережевий аналіз показує, що FinTech-компанії здебільшого брали участь у стратегічних партнерствах і лише декілька банків придбали або отримали фінансову участь у FinTech-компаніях.

Наступна глобальна економічна криза припала на 2020 рік через пандемію коронавірусу. Центральні банки є особливо важливими фінансовими установами в період кризи, щоб допомогти стабілізувати економіку. Після спалаху коронавірусу центральні банки в усьому світі запровадили заходи кількісного пом'якшення, щоб допомогти стимулювати економіку та допомогти банкам функціонувати так, як вони повинні.

Натомість більшість традиційних банків покладаються на історичну та дорогу IT-інфраструктуру. Наш аналіз показує, що нинішня хвиля цифровізації

не розв'язує таку ж новаторську динаміку, як інші інновації, такі як біотехнології. Вагання багатьох банків щодо повної підтримки нових можливостей цифрових фінансових послуг пояснюється залежністю програмного забезпечення від контексту та жорстким режимом асигнування. Іншими словами, характеристики технології дозволяють банкам лише частково брати участь у новій хвилі цифровізації через стратегічне партнерство, без необхідності змінювати власну застарілу IT-інфраструктуру [54].

Незважаючи на те, що нинішні фінансові технології кидають виклик традиційним банкам через їхню цифрову оптимізовану структуру витрат і їхню спорідненість з новими технологіями, вони не є самоокупною альтернативою банківській системі. Майже всі активні фінтех-компанії покладаються на банки, в основному тому, що вони не мають банківської ліцензії, яка необхідна для здійснення основних банківських операцій (наприклад, надання кредиту).

У майбутньому інший тип FinTech може стати більш важливим. FinTechs не просто пропонує послуги, які працюють паралельно з поточною системою, але також надають технології та послуги, які мають на меті повністю замінити існуючі структури та організації фінансової галузі. Ці FinTech або мають банківську ліцензію, або покладаються на самодостатні системи, такі як блокчейн, технологію, яка стоїть за біткойнами та іншими криптовалютами, і, таким чином, може замінити традиційні банки.

Блокчейн — це відкритий розподілений реєстр, який може перевірятися та постійно записувати транзакції між двома сторонами. Оскільки контракти та записи транзакцій є визначальними інститутами економіки, технологічна трансформація цих інститутів може спричинити більш глибокий процес соціальних змін, ніж нинішні фінансові технології. Блокчейн-стартапи пропонують технологічні рішення для різних проблем.

Перший продукт, заснований на блокчейні, біткойн, наприклад, обіцяє стати валютою, яка буде захищена від доступу центральних банків під час

економічних криз. Digital Asset Holdings, компанія, що займається програмним забезпеченням, розташована в Нью-Йорку, пропонує програмні рішення на основі технології розподілених реєстрів для всієї архітектури фінансової індустрії, наприклад центральних розрахункових палат і центральних депозитаріїв цінних паперів. Таким чином, на відміну від усіх інших інновацій FinTech, блокчейн може замінити фінансову галузь як таку [50].

Щоб це сталося, новій технології повинні довіряти всі учасники ринку. Однак довіра є важливим активом, який створюється лише в довгостроковій перспективі. Оскільки фінансова галузь досі не була здатна домовитися про загальні стандарти для нової ІТ-інфраструктури та через політичну неспроможність вирішити цю проблему координації, стратегічний розвиток фірм і майбутнє технології блокчейн як такої є дуже неясними. До прийняття протоколу керування передачею та протоколу Інтернету (TCP/IP) телекомунікаційна архітектура була заснована на комутації каналів, методі, при якому з'єднання між двома сторонами мало бути фізично попередньо встановлене за допомогою електричної схеми. Прийняття TCP/IP не тільки створило нову комунікаційну архітектуру, але й проклало шлях для абсолютно нових технологічних додатків, таких як всевітня павутина. Технології, які мають на меті замінити існуючі, створюють величезний координаційний виклик для залучених економічних суб'єктів, оскільки успіх повністю залежить від створення нових, ефективних інституцій та організацій. З цим завданням може впоратися компанія, промислова група тиску або держава, запровадивши законодавчі норми.

Багато досліджень у сфері порівняльної політичної економії показали, що різні типи економіки встановили різні способи вирішення проблем координації стосовно технологій та послуг платформ. В ліберальних економіках (наприклад, США) фірми конкурують за стандартні налаштування, тоді як у координованих економіках (наприклад, ФРН) галузеві мережі координують спільний процес стандартних установок. Щоб забезпечити комплексну технологічну адаптацію,

в деяких галузях держава повинна втрутитися, якщо фірми чи інші організації не можуть координувати технологічні стандарти. Інфраструктура, яка лежить в основі фінансової галузі, була розроблена десятиліття тому.

Хоча поточна система поступово розвивалася, вона значною мірою неспроможна задовольнити поточні регуляторні та ринкові потреби фінансової системи. Не секрет, що міжнародні банки, такі як Goldman Sachs, JP Morgan і Citigroup, а також такі компанії, як Deutsche Borse і PricewaterhouseCoopers, активно купують блокчейн-початківці та подають заявки на патенти на частини технології блокчейн на власні бізнес-моделі [51].

Перетворення цифрової архітектури фінансових ринків, узгодження розділених сховищ даних і узгодження стандартів є величезною координаційною проблемою. Однак залишається відкритим питання, чи зможе фінансова галузь впоратися з цим викликом. Небезпека залишити цей виклик гравцям ринку полягає в тому, що банки або не в змозі домовитися про загальний стандарт, або, що ще гірше, виберуть неправильний стандарт. Тому завдання розробки нової ІТ-архітектури для фінансових ринків є також політичним питанням, на яке можна відповісти лише демократично.

Компанії inTech стимулюють розвиток нових бізнес-моделей у фінансовому секторі через платформи та екосистеми. Нормативно-правові вимоги переозначають межі банківської індустрії та розширюють спектр продуктів і послуг. Однак банки все ще більш суворо регулюються та стикаються з перешкодами для інновацій, тоді як FinTech, що працюють у секторі B2B, зазвичай є високошвидкими технологічними гравцями, які діють за межами регульованої сфери.

Пандемія COVID-19 спричинила подальшу оцифровку фінансового сектора. Кількість фізичних взаємодій зменшилася, і клієнти все більше звикли влаштовувати свої фінансові потреби в Інтернеті, що призводить до зміни очікувань клієнтів. Крім того, банківські компанії FinTech починають

отримувати повні банківські ліцензії. Деякі приклади включають банки лише в цифровому форматі, такі як N26, Adyen, Solarisbank і Revolut.

Зміна нормативного ландшафту та цифровізація сприяють посиленню зв'язку між організаціями та змінюють фінансову екосистему. Поведінка клієнтів розвивається разом із глобальними подіями, що призводить до збільшення бажання клієнтів користуватися послугами FinTech. Індекс EY FinTech Adoption Index показує, що використання послуг FinTech у всьому світі зросло з 15% у 2015 р. до 64% у 2019 р.

У Європі голландські клієнти найбільше охоплюють послуги FinTech, рівень запровадження яких становить 73%². Це надає можливості для співпраці для фінансових технологій та банків у Нідерландах, оскільки нові послуги, ймовірно, отримають голландські клієнти. Необхідно розробляти рішення, які відповідають потребам і очікуванням голландських клієнтів.

Незважаючи на зростаючу швидкість прийняття клієнтів, фінтехкомпаніям часто важко сформувати міцну клієнтську базу. З високими витратами на придбання на одного клієнта ми бачимо, що багато фінтехкомпаній розгортаються у відносини B2B2C або відразу зосереджуються на бізнес-послугах [54].

Моделі взаємодії банків та FinTech-компаній вказують на перспективність використання даної взаємодії для оптимізації стану розвитку ринку фінансових послуг дозволять забезпечити стратегічну конкурентоспроможність сегменту.

ВИСНОВКИ

Досліджені сучасні теоретико-методичні та практичні аспекти розвитку цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг і вектори їх оптимізації в Україні дозволяють зробити наступні висновки та пропозиції.

1. Аналіз сутності цифрового банкінгу вказує на можливість його трактування як способу дистанційного надання банківських послуг банками та небанківськими фінансовими установами, що базується на шифруванні даних та дистанційній ідентифікації клієнта перед проведенням фінансової операції. Враховуючи сучасні реалії понад 60-70% всіх фінансових послуг припадає саме на банківський сектор не лише в Україні, але й у світі, що підкреслює стратегічну важливість впровадження цифрових технологій в бізнес-процеси обслуговування клієнтів. Враховуючи зростаючу синергію послуг на ринку фінансів для банківських установ впровадження цифрового банкінгу є стратегічним інструментом забезпечення глобальної конкурентоспроможності та досягнення ринкового успіху на динамічному та високо конкурентному фінансовому ринку.

2. В умовах цифрової глобалізації провідну роль стає відігравати діджиталізація, що стала основою для значної інтеграції в сферу фінансових послуг цифрового банкінгу не лише як способу збуту фінансово-банківських послуг, але й як основи для стабільного розвитку комунікаційної взаємодії між фінансовими установами та клієнтами незалежно від територіального знаходження клієнта. Динаміка розвитку цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг визначається кількома факторами, а саме рівнем проникнення інтернет в країні, розвитком інфраструктури фінансових установ, цифровою та фінансовою грамотністю населення, без певними інформаційними аспектами. Визначено, що для стратегічного розвитку цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг досить важливим є широке впровадження діджиталізації бізнес-процесів не лише в фінансову, але й в освітню, управлінську, господарську сфери, що створює національний

сприятливий клімат для цифрової фінансової трансформації і на ринку фінансових послуг.

3. Узагальнення сучасного стану цифрового банкінгу на вітчизняному ринку фінансових послуг вказує на превалююче впровадження інтернет-банкінгу для банківського сектору, при цьому просуваються як інтернет, так і мобільний банкінг, а впроваджені модулі цифрового банкінгу оновлюються і трансформуються відповідно до побажань фокус-груп та зворотнього зв'язку (побажань) цільового сегменту клієнтів.

4. Узагальнення проблем надання цифрових послуг банками в Україні вказує на галузеві особливості на фінансовому ринку, зокрема, динамічний розвиток цифрового банкінгу в банківській сфері та певне відставання аналогічних цифрових послуг на страховому, фінансовому ринку, ринку цінних паперів. При цьому актуальними є безпекові проблеми, низький рівень поширення інтернет в Україні, слабка цифрова та фінансова грамотність населення, що провокує значну кількість шахрайств саме з використанням цифрових інструментів банкінгу.

5. Ключовими шляхами удосконалення цифрового банкінгу на ринку фінансових послуг є гармонізація регулювання даної сфери, розвиток діджиталізації в сфері FinTech-компаній, збільшення рівня фінансової грамотності населення.

6. Моделі взаємодії банків та FinTech-компаній вказують на перспективність використання даної взаємодії для оптимізації стану розвитку ринку фінансових послуг дозволять забезпечити стратегічну конкурентоспроможність сегменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамик Б.П., Литвин І.С., Ткачук В.О. Інформаційні технології у банківській сфері.: навчальний посібник. Київ: Знання, 2015. 351 с.
2. Бондаренко О. С. Тенденції функціонування фінансового ринку в економіці України. *Інвестиції: практика та досвід*, 2018. № 15. С. 5-9.
3. Васильєва Т. А., Леонов С. В., Рубанов П. М. Трансформація обігових фінансових інструментів в умовах цифровізації фінансового сектору економіки. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*, 2017. № 3. С. 15-21.
4. Волосович С. В. Цифровий банкінг як інструмент фінансової інклюзивності. *Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: матеріали XII Міжнародного бізнес-форуму (Київ, 22 березня 2019 р.) / відп. ред. А.А. Мазаракі – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. С. 41-42.*
5. Гонтарь А.А. Цифровой банкинг как одна из составляющих экономической безопасности кредитного учреждения
URL:cyberleninka.ru/article/v/tsifrovoy-banking-kak-odna-iz-sostavlyayuschih-ekonomicheskoy-bezopasnosti-kreditnoy-organizatsii.
6. Гулей А. І., Гулей С. А. Цифрова трансформація вітчизняного банківського середовища в умовах розвитку фінтех-екосистеми. *Український журнал прикладної економіки*, 2019. №4.1 С. 6-15.
7. Деркач А. О., Корнеєва М. В., Абакуменко О. В. Діджиталізація банківського сектору України. *Фінансові дослідження*, 2016. № 1. С. 69-75.
8. Діджиталізація банківської системи. URL:
<http://www.slideshare.net/tribotinka/ss-63384661>.
9. Дудинець Л. А. Розвиток фінансових технологій як фактор модернізації фінансової системи. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2018. Випуск 22. С. 794-798.
10. Звіт «Майбутнє цифрового банкінгу» // Офіційний сайт компанії KPMG. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2019/09/future-of-digitalbanking.html>.

11. Кльоба Л. Г. Цифровізація – інноваційний напрямок розвитку банків. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/86.pdf.
12. Ключові стратегії для ефективної діджиталізації в банках. URL: <https://www.finextra.com/blogposting/16097/keystrategies-for-effectivedigitalization-in-banks>
13. Коваленко В. В. Розвиток FinTech: загрози та перспективи для банків України. *Приазовський економічний вісник*, 2018. № 4(09). С. 127-133.
14. Концепція реформування платіжного законодавства України. *Національний банк України*. 2019. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=99904490>.
15. Корнівська В. О. Цифровий банкінг: ризики фінансової дигіталізації. *Проблеми економіки*, 2017. № 3. С. 254-261.
16. Кріс Скіннер: майбутнє банківської системи України за новітніми технологіями // Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=12504076.
17. Лобас А. Стратегия современного банка в эпоху цифровых сервисов. *Банковское дело*. URL: <https://www.finversia.ru/publikation/strategiyasovremennogo-banka-v-epokhu-tsifrovyykh-servisov-27091>.
18. Луценко А. Трансформация бизнес-модели классического банка к цифровому. URL: <http://rfinance.ru/magazine/?id=18942&aid=19423&tid=18>
19. Мазаракі А., Волосович С. FinTech у системі суспільних трансформацій. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*, 2018. № 2. С. 5–18.
20. Метлушко О. В. Проблеми та перспективи розвитку цифрового банкінгу в Україні. *Розвиток банківських послуг та інновацій в цифровій*

економіці : матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. студентів, аспірантів і молодих вчених, Київ, 14 квіт. 2019 р. С. 311–313.

21. Міщенко В., Міщенко С. Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг. *Фінансовий простір*, 2018. №1 (29). С. 75-79.

22. Онищенко Ю. І. Банківська діяльність в умовах розвитку цифрових технологій. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*, 2018. №8 (23). С. 160-165.

23. От блокчейна до биометрии: технологии, которые создают банковский сектор нового типа. URL: <https://ru.ihodl.com/technologies/2018-1016/ot-blokchejna-dobiometrii-tehnologii-kotorye-sozdayut-bankovskij-sekternovogo-tipa/>.

24. Петрусенко О. Банки в эпоху перемен: четыре модели цифровой трансформации. 2016. URL: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/bankiibankovskie-servisy-v-epohu-peremen-chetyre-modeli-cifrov-315401/>.

25. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». Опитування українських банків та фінтехкомпаній - 2019. URL: http://www.fst-ua.info/wpcontent/uploads/2019/12/FinTech-SurveyReport_UKR_12-12-2019.pdf

26. Рисін В. В., Рисін М. В. Перспективи розвитку цифрового банкінгу на фінансовому ринку України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*, 2017. №2. С. 123-127.

27. Рыбаков А. Цифровизация классических банков. Технологии в финансах и банковском деле. URL: <https://controleng.ru/wpcontent/uploads/8126.pdf>.

28. Семенов А. Ю., Цирулик С. В. Тенденції розвитку FinTech послуг на світовому та вітчизняному ринках фінансових послуг. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2018. № 10. С. 327-334.

29. Степаненко О. П. Моделювання та ІТ-підтримка процесів діяльності банківської системи в контексті розвитку цифрової економіки URL: mpsesm.org/index.php/mpsesm/mpsesm9/paper/download/545/470
30. Страхарчук А. Я. Інформаційні системи і технології в банках: навч. посіб. Київ: Знання, 2016. 515с.
31. Тарасюк М. В., Кощев О. О. Інновації в глобальній цифровій фінансовій сфері: оцінка трансформацій. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, 2017. Випуск 131. С. 94-110.
32. Чмерук Г. Г., Краліч В. Р. Цифрова нерівність в Україні: аналіз та шляхи подолання. *Молодий вчений*, 2018. № 7 (59). С. 289-293.
33. Шевчук Ю. В. Оцінка використання фінансових інновацій на фінансовому ринку України. *Економіка та держава*, 2019. № 5. С. 39-44.
34. Шкодін І. В., Дерід І. О., Зеленько О. О. Цифрова трансформація глобального банківництва: проблеми і перспективи. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, 2019. №3.30. С. 45-51.
35. Яценко М. С., Бондаренко А. О. Актуальні питання розвитку сектору фінансових послуг із застосуванням сучасних фінансових технологій. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 2 (107). С. 25-30.
36. Digital banking of Diasoft. URL: <http://www.diasoft.ru/banks/solutions/digital-bank/>.
37. Gilbert, N. 10 Fintech Trends for 2020/2021: Top Predictions According to Experts. URL: <https://financesonline.com/fintech-trends>
38. Frankel, M. (2020). Investing in Top FinTech Companies. The Motley Fool. URL:<https://www.fool.com/investing/2020/09/02/2-fintech-stocks-wereready-to-buy-now/>
39. FS industry ready to shift from Open Banking to «Open X». *Finextra*. URL: <https://www.finextra.com/newsarticle/33935/fs-industry-ready-to-shift-fromopen-banking-to-open-x---capgemini>.
40. John Ginovsky What really is «digital banking»? Banking Exchange. URL:

<http://www.bankingexchange.com/blogs-3/making-sense-of-it-all/item/5187-whatreally-is-digital-banking>.

41. Make Digital Banking Seamless and Secure or Consumers Will Switch.
URL: <https://thefinancialbrand.com/87090/digital-banking-customer-experiencemobile-security-fraud-identity-theft>.

42. Roy, S., & Govindarajan, N. (2020). Emerging services and solutions amid the COVID-19 chaos. 19 May 2020.

URL:<https://www.fintechfutures.com/2020/05/emerging-services-and-solutionsamid-the-covid-19-chaos/>

43. Szmigiera, M. Number of Blockchain wallet users globally 2016-2020.
Retrieved from Statista.

URL:<https://www.statista.com/statistics/647374/worldwideblockchain-wallet-users/>

44. Tantrigama, H. (2019, September 5). Cyber landscape, threats and trends in financial services. Retrieved from RegTech. URL: <https://www.fintechfutures.com/2019/09/cyber-landscape-threats-and-trends-infinancial-services/>.

45. Williams-Grut O. Ex-Barclays CEO: Banks are about to have an ‘Uber moment’ – and it’s going to be painful. URL: uk.businessinsider.com/ex-barclaysboss-anthony-jenkins-on-fintech-and-bankings-ubermoment-2015-11.

46. World Bank, T. (2018, October 1). UFA2020 Overview: Universal Financial Access by 2020. Retrieved from Understanding poverty. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/brief/achieving-universalfinancial-access-by-2020>.

47. Статистика розвитку ринку.

[URL:https://knoema.com/atlas/Ukraine/topics/Telecommunication/Internet-Users/Share-of-households-with-Internet](https://knoema.com/atlas/Ukraine/topics/Telecommunication/Internet-Users/Share-of-households-with-Internet).

48. Статистика розвитку ринку.

[URL:https://tradingeconomics.com/ukraine/ip-addresses](https://tradingeconomics.com/ukraine/ip-addresses).

49. The Future Of Digital Banking.

[URL:https://home.kpmg/content/dam/kpmg/ua/pdf/2019/09/future-ofdigital-banking-in-2030-cba.pdf](https://home.kpmg/content/dam/kpmg/ua/pdf/2019/09/future-ofdigital-banking-in-2030-cba.pdf).

50. Звіт про фінансову стабільність, червень 2021 року.

[URL:https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnistcherven-2021-roku](https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnistcherven-2021-roku).

51. Звіт про відповідність Системи електронних платежів Національного банку України міжнародними стандартами оверсайта.

[URL:https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Zvit_za_rezultatami_kompleksnogo_ocinyuvannya_sep_2020.pdf?v=4](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Zvit_za_rezultatami_kompleksnogo_ocinyuvannya_sep_2020.pdf?v=4).

52. Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток.

[URL:https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/PS_rozpodil_cashless_operation_graf_2021-H1.jpg](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/PS_rozpodil_cashless_operation_graf_2021-H1.jpg).

53. Національний банк України - безготівкові розрахунки.

[URL:https://bank.gov.ua/ua/payments/nocash](https://bank.gov.ua/ua/payments/nocash).

54. Collaboration at the core: evolving partnerships between banks and FinTechs.

[URL:https://www.ey.com/en_nl/banking-capitalmarkets-transformation-growth/collaboration-at-the-core-evolvingpartnerships-between-banks-and-fintechs](https://www.ey.com/en_nl/banking-capitalmarkets-transformation-growth/collaboration-at-the-core-evolvingpartnerships-between-banks-and-fintechs).

55. Digital Transformation and strategy in the Banking Sector: Evaluating the Acceptance Rate of E-Services.

[URL:https://mdpires.com/d_attachment/JOItmC/JOItmC-07-00204/article_deploy/JOItmC07-00204.pdf](https://mdpires.com/d_attachment/JOItmC/JOItmC-07-00204/article_deploy/JOItmC07-00204.pdf).

56. Going digital: the banking transformation.

[URL:https://www.kearney.com/financial-services/article?/a/going-digitalthe-banking-transformation-roadmap](https://www.kearney.com/financial-services/article?/a/going-digitalthe-banking-transformation-roadmap).

57. Financial Instruments and Investments.

URL:<https://www.statista.com/markets/414/topic/990/financialinstruments-investments/#statistic1>.

